

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

09.06.2026

м. Київ

№ 910

Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти «Психолого-педагогічний супровід дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти»

Відповідно до абзацу п'ятнадцятого пункту 10 Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 року № 800 (із змінами), підпункту 13 пункту 4 та пункту 8 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (зі змінами), з метою поглиблення професійних компетентностей педагогічних працівників у питаннях психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку відповідно до чинного законодавства, сучасних наукових підходів і гуманістичної педагогіки

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти «Психолого-педагогічний супровід дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти» (далі – Типова програма), що додається.

2. Директорату дошкільної та інклюзивної освіти (Лотоцька Алевтина), сектору преси та інформації (Малюк Денис) забезпечити розміщення Типової програми на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Коновалову Анастасію.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і
науки України

09.06. 2026 року № 910

ТИПОВА ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти «Психолого-педагогічний супровід дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти»

Розробник: Гурковська Тетяна Леонідівна, старший науковий співробітник лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України.

Рецензенти: Савченко Юрій Юрійович, доцент кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, кандидат психологічних наук, доцент; Деркач Ольга Володимирівна, практичний психолог закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №2 «Буратіно» комбінованого типу комунальної власності Світловодської міської ради.

Термін дії програми: з 2026 року до 2030 року.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення. Типова програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти «Психолого-педагогічний супровід дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти» (далі — Програма) розроблена відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про дошкільну освіту», Професійного стандарту вихователя закладу дошкільної освіти, затвердженого наказом Мінекономіки від 19.10.2021 р. №755-21 (далі — Професійний стандарт).

Програма зорієнтована на реалізацію стратегічних цілей держави у сфері освіти та розкриває їх, зокрема, у таких аспектах: рівні можливості для всіх дітей незалежно від місця проживання, соціального статусу чи мовного середовища та підтримка освітньої безперервності у воєнних умовах; підвищення професійного рівня педагогів, удосконалення системи КПК; психологічна підтримка учасників освітнього процесу; гармонізація освітніх стандартів із ЄС, імплементація рекомендацій Європейського простору освіти, а також інтеграція освіти, науки та інновацій (трикутник знань).

Програма спрямована на оновлення, поглиблення та розширення професійних знань і вмінь педагогічних працівників з питань психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку, формування здатності застосовувати сучасні підходи, методи та технології роботи з урахуванням

індивідуальних потреб дитини, принципів дитиноцентричності, безпечного та розвивального освітнього середовища.

Зміст програми структуровано за модульним принципом і охоплює теоретичні, практичні та аналітичні компоненти професійної діяльності педагогічних працівників ЗДО. Модулі містять навчальний матеріал, що побудований на засадах компетентнісного підходу та орієнтований на формування і розвиток загальних і професійних компетентностей педагогічних працівників, зокрема:

- психолого-педагогічної компетентності;
- методичної компетентності;
- емоційно-етичної та комунікативної компетентності;
- здатності до професійної рефлексії та саморозвитку.

Програма враховує сучасні наукові уявлення про розвиток дітей раннього віку, особливості їх адаптації до умов закладу дошкільної освіти, організацію освітньої діяльності, спрямованої на підтримку емоційного благополуччя, становлення прив'язаності, розвитку мовлення дитини, її пізнавальної активності, забезпечення умов для розкриття провідної діяльності та взаємодії з однолітками та дорослими, а також створення розвивального безпечного середовища.

Програма є практико-орієнтованою та передбачає використання активних форм і методів навчання педагогічних працівників, зокрема аналізу педагогічних ситуацій, моделювання професійних дій, обговорення кейсів, виконання практичних завдань, спрямованих на застосування набутих знань у професійній діяльності.

Актуальність. Ранній вік є сенситивним періодом розвитку дитини, у межах якого формуються базові психічні функції, первинні соціальні зв'язки, мовлення, емоційна сфера та основи особистісної саморегуляції. Саме тому психолого-педагогічний супровід дітей раннього віку в умовах закладу дошкільної освіти потребує науково обґрунтованого, системного підходу, що передбачає взаємодію педагогів, практичних психологів, батьків та інших учасників освітнього процесу. Тож актуальність програми зумовлена зростанням суспільної та професійної уваги до якості освітнього процесу з дітьми раннього віку, необхідністю забезпечення їх повноцінного психічного, особистісного та соціального розвитку, а також підвищенням вимог до професійної компетентності педагогічних працівників, які здійснюють освітню діяльність у групах раннього віку.

Цільова аудиторія: педагогічні працівники закладів дошкільної освіти системи освіти України, насамперед це — вихователі, практичні психологи, а також вихователі-методисти. Окрім цього, курс буде корисним і для музичних керівників, вчителів-логопедів, вчителів-дефектологів, інструкторів з фізичної культури, соціальних педагогів, асистентів вихователів та директорів закладів

дошкільної освіти.

Обсяг: 45 годин (1,5 кредит ЄКТС)

Форми підвищення кваліфікації. Вибір форми організації підвищення кваліфікації, методів і засобів навчання для досягнення результатів, системи та критеріїв оцінювання навчання здійснюється суб'єктом підвищення кваліфікації. Зокрема, програма може реалізовуватися в очній, дистанційній або змішаній формах навчання та є основою для розроблення робочих програм підвищення кваліфікації з урахуванням регіональних особливостей, кадрових потреб закладів освіти та індивідуальних освітніх запитів педагогічних працівників.

Мета підвищення кваліфікації: поглибити професійні компетентності педагогів у питаннях психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку відповідно до чинного законодавства, сучасних наукових підходів і гуманістичної педагогіки.

Завдання підвищення кваліфікації:

1. Сформувати цілісне бачення системи психолого-педагогічного супроводу в ЗДО.
2. Опанувати сучасні технології підтримки розвитку дитини раннього віку.
3. Розвинути компетентності емоційної чутливості, партнерства, фасилітації.
4. Оновити знання педагогів щодо психофізіологічних особливостей дітей раннього віку.
5. Удосконалити навички педагогів щодо стимулювання побутової самостійності, дій з предметами; сенсорного та мовленнєвого розвитку дітей раннього віку тощо.
6. Удосконалити навички педагогічного спостереження та аналізу власної педагогічної діяльності, аналізу зворотних реакцій дитини на вплив вихователя.
7. Актуалізувати знання про ефективні методи адаптації дитини до ЗДО.
8. Оновити знання про форми та способи взаємодії між педагогом, дитиною та родиною.
9. Удосконалити компетентності щодо профілактики психо-емоційного виснаження дітей і дорослих.

Перелік компетентностей. Програма спрямована на формування та розвиток загальних і професійних компетентностей, визначених Професійним стандартом. Зміст компетентностей відповідає трудовим функціям вихователя, зокрема:

- організації освітнього процесу з дітьми раннього віку;
- створення безпечного, розвивального та інклюзивного освітнього

середовища;

здійснення педагогічного спостереження та підтримки індивідуального розвитку дитини;

партнерської взаємодії з батьками та фахівцями супроводу.

Ключові компетентності вихователя:

1. Професійно-ціннісна компетентність (А.1.1, А.1.2): усвідомлення цінності раннього дитинства як унікального й визначального періоду розвитку; дотримання принципів дитиноцентризму, гуманізму, поваги до гідності дитини; готовність до етичної взаємодії з дітьми та їхніми батьками.

2. Комунікативна компетентність (А.2.1, А.2.2): здатність до ефективної, емпатійної та безпечної комунікації з дітьми раннього віку; уміння будувати партнерську взаємодію з батьками (законними представниками); навички командної взаємодії з педагогами, психологами, медичними працівниками.

3. Рефлексивна компетентність (А.3.1): здатність до аналізу власної професійної діяльності; усвідомлення власних емоційних станів у роботі з дітьми раннього віку; готовність до професійного саморозвитку та профілактики емоційного вигорання; усвідомлювати необхідність безперервного оновлення професійних знань відповідно до європейських стандартів якості освіти.

Загальнопрофесійні компетентності вихователя:

1. Психолого-педагогічна компетентність (Б.1.1, Б.1.2): знання закономірностей психічного, особистісного та соціального розвитку дітей раннього віку; розуміння вікових та індивідуальних особливостей розвитку; здатність застосовувати сучасні психолого-педагогічні підходи у практиці ЗДО; орієнтувати освітній процес на добробут (well-being), безпеку та інтереси дитини.

2. Діагностико-аналітична компетентність (Б.2.1): уміння здійснювати педагогічне спостереження за розвитком дитини в природних умовах; здатність аналізувати динаміку розвитку без використання клінічної діагностики.

Проектувально-організаційна компетентність (Б.3.1, Б.3.2): планування освітньо-розвивального середовища для дітей раннього віку; організація режимних моментів як ресурсу розвитку дитини.

Організаційно-методичні компетентності вихователя:

1. Методична компетентність у сфері раннього дитинства (В.1.1): участь у плануванні та аналізі освітнього процесу в групах раннього віку; добір і методичне обґрунтування форм та методів психолого-педагогічного супроводу; використання результатів наукових досліджень у практиці роботи з дітьми раннього віку; поєднання традиційних та сучасних методів розвитку та виховання дитини.

2. Компетентність педагогічної документації та моніторингу (В.1.2): ведення педагогічної документації щодо розвитку та адаптації дітей раннього віку; узагальнення результатів педагогічних спостережень.

3. Компетентність самооцінювання та забезпечення якості освітнього процесу (В.2.1): здатність до самоаналізу професійної діяльності; участь у

внутрішній системі забезпечення якості дошкільної освіти; оновлення змісту і форм роботи відповідно до сучасних освітніх викликів.

Професійні (фахові) компетентності вихователя у сфері психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку:

1. Компетентність психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку (Г.1.1, Г.1.2): здатність забезпечувати адаптацію дитини до умов ЗДО; уміння підтримувати емоційне благополуччя та базову довіру до світу; формування умов для розвитку самостійності, ініціативності та сенсорного досвіду.

2. Компетентність ранньої взаємодії та прив'язаності (Г.2.1, Г.2.2): розуміння ролі прив'язаності у психічному розвитку дитини; уміння вибудовувати стабільні, безпечні взаємини «дорослий – дитина»; підтримка позитивних моделей взаємодії в групі раннього віку.

3. Компетентність роботи з родиною (Г.3.1, Г.3.2): здатність надавати психолого-педагогічну підтримку батькам дітей раннього віку; уміння консультувати з питань розвитку, виховання та адаптації дитини; залучення родини до освітнього процесу на засадах партнерства.

4. Компетентність профілактики та раннього виявлення труднощів розвитку (Г.2.3): уміння розпізнавати маркери затримки або дисгармонійного розвитку; здатність діяти в межах педагогічної та психологічної компетенції; взаємодія з фахівцями у разі потреби додаткової підтримки дитини.

Очікувані результати підвищення кваліфікації: підвищення рівня професійної готовності педагогічних працівників до здійснення психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку, удосконалення якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти та забезпечення реалізації державної політики у сфері дошкільної освіти.

Після завершення навчання за програмою слухачі зможуть:
розуміти психологічні закономірності розвитку дітей 1–3 років;
розпізнавати індивідуальні потреби дитини;
застосовувати методики психологічного спостереження й підтримки;
створювати комфортне емоційне середовище у групі;
проектувати індивідуальний супровід дитини та планувати адаптацію;

здійснювати супровід адаптаційного періоду дитини до ЗДО в оптимальних здоров'язберезувальних умовах;

створювати предметно-розвивальне середовище відповідно до вікових потреб дітей;

застосовувати сучасні підходи до сенсорного, мовленнєвого, емоційного, особистісного розвитку дітей раннього віку, а також стимулювання проявів пізнавальної активності та побутової самостійності дітей раннього віку;

налагоджувати партнерську взаємодію з батьками.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Система та критерії оцінювання результатів навчання визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації і мають базуватися на компетентнісному підході. Зокрема оцінювання може відбуватися у виборі та/або поєднанні таких форм поточного контролю:

- опитування (онлайн чи письмове);
- практичне завдання — створення фрагмента розвивального середовища, сценарію заняття або консультації для батьків;
- самооцінка власних професійних і комунікативних компетентностей;
- рефлексивний звіт або портфоліо слухача.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації — вид документа (свідоцтво, сертифікат тощо) про підвищення кваліфікації, за підсумками виконання програми визначаються суб'єктом підвищення кваліфікації.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва теми	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. Основи психолого-педагогічного супроводу					
Тема 1.1. Психолого-педагогічний супровід як система	2				2
Тема 1.2. Європейський вектор розвитку освіти дітей раннього віку	2				2
Тема 1.3. Вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей раннього віку як основа організації освітнього процесу	2				2
<i>Разом за модулем</i>	6				6
МОДУЛЬ 2. Психофізіологічні та освітні аспекти розвитку дітей другого і третього року життя					
Тема 2.1. Психофізіологічний розвиток дітей другого і третього року життя: порівняльна характеристика	2		1		3

Тема 2.2. Режим дня дітей другого і третього року життя: вікові відмінності та педагогічні акценти	2		1		3
Тема 2.3. Особливості освітнього процесу в групах дітей другого і третього року життя	2	1	1		4
Тема 2.4. Адаптація дітей раннього віку до умов ЗДО: психолого-педагогічні підходи та методичні рішення	1	1	2		4
Підсумкові заходи				1	1
<i>Разом за модулем</i>	7	2	5	1	15
МОДУЛЬ 3. Організаційний аспект супроводу					
Тема 3.1. Створення психологічно безпечного та розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку	2	1	1		4
Тема 3.2. Роль дорослого в організації життєдіяльності дітей другого і третього року життя	2	1	1		4
Тема 3.3. Робота з батьками: партнерство і підтримка	1	2	2		5
Підсумкові заходи				1	1
<i>Разом за модулем</i>	5	4	4	1	14
МОДУЛЬ 4. Психоемоційна стійкість педагога та методичне забезпечення професійної діяльності					
Тема 4.1. Психоемоційна стійкість педагогічних працівників	2	2	1		5
Тема 4.2. Методичне планування та рефлексія діяльності педагога в системі психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку	2	2	1		5
<i>Разом за модулем</i>	4	4	2		10
Підсумкові заходи				2	2

УСЬОГО	22	10	9	4	45
--------	----	----	---	---	----

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ

Тема 1.1. Психолого-педагогічний супровід як система.

Розкриття теми спрямовано на формування цілісного бачення супроводу як інтегрованої системи взаємодії всіх учасників освітнього процесу — дитини, педагога, родини інших педагогічних працівників тощо. Подано визначення поняття «психолого-педагогічний супровід». Проаналізовано принципи супроводу, його рівні та функції.

Тема 1.2. Європейський вектор розвитку освіти дітей раннього віку.

Аналізуються ключові принципи та цінності освітньої політики ЄС, а також їх відображення у національних нормативних документах. Акцент робиться на підвищенні якості освітнього середовища та забезпеченні цілісного розвитку дитини. Розглядаються питання якості, доступності та професійного розвитку педагогів як складників європейської моделі освіти, а також значення інноваційної компетентності педагога.

Тема 1.3. Вікові та індивідуальні особливості розвитку дітей раннього віку як основа організації освітнього процесу.

Тема поглиблює розуміння закономірностей психічного розвитку дитини раннього віку, визначає основні психологічні завдання цього періоду та їхнє педагогічне значення. Показані ключові лінії розвитку в цьому періоді та кризи розвитку.

МОДУЛЬ 2. ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ ТА ОСВІТНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДРУГОГО І ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ

Тема 2.1. Психофізіологічний розвиток дітей другого і третього року життя: порівняльна характеристика.

Тема розкриває закономірності психофізіологічного розвитку дітей другого і третього року життя та акцентує увагу на принципових відмінностях у функціонуванні нервової системи, рівні витривалості, саморегуляції та рухової активності дітей зазначеного віку. Аналізуються можливості і обмеження організму дитини на кожному етапі розвитку, що є підґрунтям для адекватного педагогічного навантаження та збереження психічного здоров'я дітей раннього віку.

Тема 2.2. Режим дня дітей другого і третього року життя: вікові відмінності та педагогічні акценти.

У темі висвітлюється роль режиму дня як провідного чинника розвитку і благополуччя дітей другого і третього року життя. Розглядаються вікові особливості організації сну, харчування, рухової активності та освітніх впливів, а також відмінності у структурі режиму для дітей від року до півтора, від півтора до двох та від двох до трьох років. Особлива увага приділяється педагогічним акцентам у дотриманні режиму як засобу адаптації, розвитку саморегуляції та формування передумов організованості.

Тема 2.3. Особливості освітнього процесу в групах дітей другого і третього року життя.

Тема спрямована на розкриття специфіки освітнього процесу в групах дітей другого і третього року життя з урахуванням вікових можливостей, потреб та провідних видів діяльності. Окреслюються відмінності між освітнім впливом, інтегрованим у догляд і повсякденну взаємодію з дітьми 1–2 років, та освітнім процесом з дітьми 2–3 років, який передбачає поступове введення розвивальних завдань, правил і спільної діяльності.

Тема 2.4. Адаптація дітей раннього віку до умов ЗДО: психолого-педагогічні підходи та методичні рішення.

Зміст теми спрямований на розкриття сутності адаптаційного періоду дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти. Розглядаються типи адаптації, чинники, що впливають на її перебіг, можливі труднощі та ризики для психоемоційного стану дитини. Аналізуються психолого-педагогічні підходи до організації адаптаційного періоду та формування відчуття безпеки.

МОДУЛЬ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ СУПРОВОДУ

Тема 3.1. Створення психологічно безпечного та розвивального освітнього середовища для дітей раннього віку.

Тема передбачає розкриття поняття психологічно безпечного освітнього середовища та його значення для розвитку дітей раннього віку. Розглядаються вимоги до організації простору груп раннього віку, добору ігрових матеріалів, режимних моментів, які сприяють емоційному благополуччю та розвитку дитини. Особлива увага приділяється ролі педагога як прикладу емоційно зрівноваженої поведінки та безпечної взаємодії.

Тема 3.2. Роль дорослого в організації життєдіяльності дітей другого і третього року життя.

У темі розглядається роль дорослого як ключового чинника розвитку дитини раннього віку. Аналізується трансформація позиції педагога від повного організатора життєдіяльності дитини другого року життя до партнера й регулятора взаємодії з дитиною третього року життя. Розкривається значення емоційного контакту, мовленнєвого супроводу дій та створення безпечного

розвивального середовища. Підкреслюється розуміння та врахування вікових можливостей і завдань розвитку дітей другого і третього року життя та їхнього врахування в освітньому процесі.

Тема 3.3. Робота з батьками: партнерство і підтримка.

Тема розкриває питання формування у педагогів сучасного розуміння співпраці з родиною як рівноправного партнерства, що ґрунтується на довірі, повазі й взаємній підтримці. Розкрито принципи та форми взаємодії з родиною, показано їх ефективність. Окрема увага приділяється особливостям комунікації з батьками в умовах підвищеної тривожності та соціального напруження.

МОДУЛЬ 4. ПСИХОЕМОЦІЙНА СТІЙКІСТЬ ПЕДАГОГА ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 4.1. Психоемоційна стійкість педагогічних працівників: професійна саморегуляція та ресурсність.

Тема спрямована на усвідомлення значення психоемоційної стійкості педагога як умови ефективної професійної діяльності в закладі дошкільної освіти. Аналізуються поняття професійної саморегуляції, емоційної грамотності, ресурсного стану педагога. Розглядаються методи збереження психоемоційної рівноваги, профілактики емоційного вигорання та підтримки професійної ефективності в умовах підвищеного навантаження.

Тема 4.2. Методичне планування та професійна рефлексія в системі психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку.

Розглядаються підходи до планування освітнього процесу, добору форм і методів роботи, оцінювання результатів професійної діяльності. Наголошується на необхідності диференційованого підходу до планування освітньої роботи з дітьми раннього віку. Аналізується роль професійної рефлексії як інструменту підвищення якості педагогічної діяльності та професійного зростання.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Богуш А. М. Дитина раннього віку у просторі сучасної дошкільної освіти. Дошкільна освіта. 2019. № 3. С. 4–9.
2. Гурковська Т. Л. Новачок в дитячому садку: навчально-методичний посібник. К. : Шкільний. світ, 2008. — 112 с.
3. Гурковська Т. Л. Супровід розвитку дітей раннього віку: навчально-методичний посібник. К. : Шкільний. світ, 2011. — 127 с.
4. Джурило А. П. Європейська політика у сфері освіти та виховання

дітей раннього віку. Перспективи та інновації науки (серія «Педагогіка», «Психологія», «Медицина»). — 2024. — Вип. 12 (46). — С. 267–278.

5. Кравченко Н. О. Партнерство з батьками у системі психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку. Дошкільна освіта. 2023. № 1. С. 18–23.

6. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток дитини раннього віку: сучасні виклики. Дошкільне виховання. 2021. № 6. С. 2–7.

7. Кононко О. Л., Піроженко Т. О. Психологічний комфорт дитини раннього віку в освітньому середовищі ЗДО. Дошкільне виховання. 2024. № 2. С. 3–9.

8. Микитюк Н. В., Доренко І. С., Щурук І. В. Психологічні аспекти супроводу дітей раннього віку // Практична психологія та соціальна робота, 2008. №1.

9. Піроженко Т. О., Кравченко Н. О. Соціально-емоційний розвиток дітей раннього віку : метод. посіб. Київ : Генеза, 2021. 120 с.

10. Половіна О. А., Кондратець І. П. Психолого-педагогічний супровід розвитку дитини раннього віку: принципи підготовки фахівців : монографія. Київ, 2023. 160 с.

11. Савченко Н. В. Роль вихователя у психолого-педагогічному супроводі дітей раннього віку. Педагогічний альманах. 2021. Вип. 49. С. 112–118.

Додаткова література

1. Безпечний простір. Корекційно-розвиткова програма формування стійкості до стресу в дітей дошкільного віку та школярів : навч.-метод. посіб. Вид. 3-тє, доп., виправ. / Богданов С.О., Гніда Т.Б., Залеська О.В., Лунченко Н.В., Панок В.Г., Соловійова В.В. / Заг. ред. : Чернобровкін В.М., Панок В.Г. Київ: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2021. 368 с.: іл., табл. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726885/1/>

2. Гурковська Т.Л., Соловійова Л.І. Педагоги та батьки: точки дотику для активної співпраці : метод. рекомендації. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2023. 135 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/737382/>

3. Калічак Ю. Л. Нові можливості інтеграції системи дошкільної освіти України в Європейський освітній простір / Ю. Л. Калічак. — Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. — 80 с.

4. Кравченко Н. О. Партнерство з батьками у системі психолого-педагогічного супроводу дітей раннього віку. Дошкільна освіта. 2023. № 1. С. 18–23.

5. Лисенко Г. М. Психолого-педагогічні умови адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти. Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки. 2024. № 1. С. 87–94.

6. Локшина О. І. On the issue of innovative development of early childhood education in the EU. Освіта для XXI століття: виклики, проблеми, перспективи : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 лист. 2021). — Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. — С. 13–14. — ISBN 978-966-698-281-3.

7. Шевченко Ю. В. Оцінювання розвитку дітей раннього віку як складова психолого-педагогічного супроводу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2022. Вип. 43. С. 98–104.

8. Boffo V. Insegna-mento come cura di se // P. Federighi, V. Boffo, a cura di. Primaria oggi: complessita e professionals docente. Firenze: Firenze University Press, 2014. P. 66-83.

**Генеральний директор директорату
дошкільної та інклюзивної освіти**

Алевтина ЛОТОЦЬКА